

Boden-ANAN

medlemsblad för

Boden
Överluleå
ForskarFörening



Nr 1

Årgång 19

Februari 2010

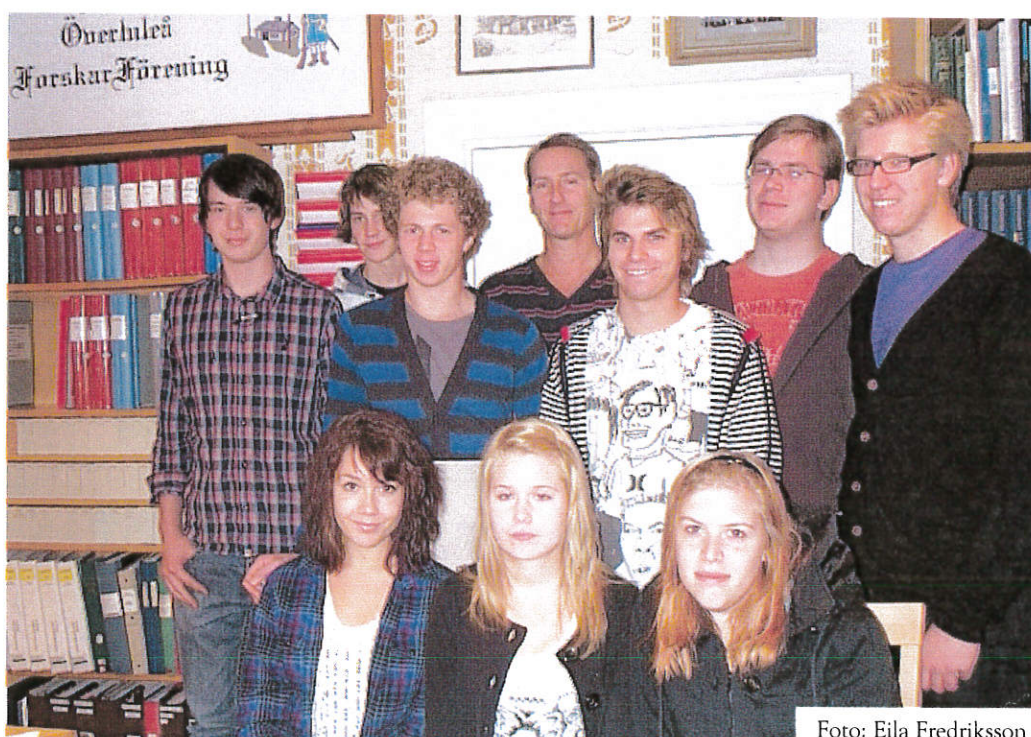


Foto: Eila Fredriksson

Samhällsvetenskapliga programmet historia C Björknässkolan i Boden

Dessa trevliga ungdomar fick vi äran att introducera i släktforskning, som en del i deras utbildning i historia!

Från vänster: Tobias Svensson, Anton Cortonovis, Tim Prellwitz, klasslärare Mats Persson, Jacob Westborg, Petter Nordenstorm, Ludwig Lundström Rova, Theresa Karlström, Matilda Lundström och Mikaela Björklund. Saknas på bild: Natalie Ögren, Jonna Hjort, Axel Löfvall och André Westermärk.

Vi som fick äran var Carina Schylander, Anita Sjöqvist, Barbro Forsberg, Lars Berg, Eila och Björn Fredriksson.

Innehåll

- s.2 Föreningsinformation
Ordförande har ordet
- s.3 Medlemsavgift, Medlemsmötet 2009-11-15, Återställare, Årsmöte, Släktforskningsdag, Besöksstatistik
- s.4 En helt osannolik BBK-match
Leif Larsson
- s.7 Frimanstorpet
Martin Johansson
- s.8 Personlig hygien
- s.9 Barndomsminnen som krigsbarn från Kirkenes till Degerbäcken
Rune Adolfsson
- s.10 Släktforskarträff på SVAR
- s.11 Forsfärder i Boden
Arnold Lagerfjärd
- s.14 Antavla för Johan Fritiof Lindström
Eila Fredriksson
- s.15 Nya medlemmar, Adressändringar, Grattis, Tack

Inbetalningskort

Styrelse och övriga funktionärer för Boden Överluleå ForskarFörening

*medlem i Sveriges Släktforskarförbund

Föreningens adress: Boden Överluleå ForskarFörening Idrottsgatan 2 D, 961 64 BODEN

Plusgiro: 1 57 58 – 6

Tel till forskarrummet i Råbäcksgården: 0921 - 504 13, e-post: boff.boden@spray.se

Ordförande	Björn Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 653 15
		e-post: bjorn.fredriksson@egonet.se			
V.ordförande	Tomas Johansson	Herkulesgatan 1 E	961 61	Boden	tel 0921 - 21 14 33
Sekreterare	Eivor Lind	Björknäsvägen 1 A	961 64	Boden	tel 0921 - 550 28
Kassör	Ulla-Britta Järnberg	Björkgatan 5	961 67	Boden	tel 0921 - 504 10
Ledamot	Lars Berg	Kusön 228	961 98	Boden	tel 0921 - 501 39
Styrelsesuppleanter	Berthill Munkestam	Rubinvägen 16	961 46	Boden	tel 0921 - 654 45
	Barbro Forsberg	Antilopvägen 11	961 68	Boden	tel 0921 - 196 15
Valberedning	Anna-Maria Persson	Karetvägen 24	961 42	Boden	tel 0921 - 533 33
	Ingmar Åkerstrand	S Bredåker 57	961 95	Boden	tel 0921 - 47 01 65
	Kåre Andersson	Alträsk 62	961 95	Boden	tel 0921 - 48 11 17
Revisorer	Carl-Lennart Persson	Karetvägen 24	961 42	Boden	tel 0921 - 533 33
	Anna Wedén	Strandplan 21	961 34	Boden	tel 070 - 341 30 31
Revisorsuppleanter	Catharina Källström	Drottninggatan 16 B	961 35	Boden	tel 0921 - 102 63
	Rickard Pahlsson	Santasaari 23	953 95	Nikkala	tel 0922 - 230 13
Redaktör för medlemsbladet:					
	Eila Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 653 15
		e-post: eila.fredriksson@egonet.se			
Bildansvarig	Göte Sundberg	Pilotvägen 7	961 39	Boden	tel 0921 - 161 42

MEDLEMSAVGIFT, KODKORT och NYCKEL

Medlemsavgiften för år 2010 är 150 kronor.

Kodkort till ytterdörren och nyckel till kammaren finns att köpa i Råbäcksgården. Kodkort kostar 50 kronor och nyckel 100 kronor. För att köpa dessa fordras att du är medlem i föreningen. Kortet ger tillträde till lokalerna från kl. 07.00 till kl. 21.00 alla dagar i veckan. Nyckeln ger tillträde till kammaren, där vi förvarar våra samlingar.

Ta kontakt med någon i styrelsen om du är intresserad.

ADRESSÄNDRING

Om du ändrat adress, var vänlig meddela föreningen din nya. **Vi får inte adressändringar från något register.**

PLANERAD UTGIVNING

Boden-ANAN planeras komma ut:

vecka 18 - manusstopp 18 april 2010

vecka 35 - manusstopp 15 augusti 2010

Ordförande har ordet

Jag vill börja med att skicka ett stort tack till alla personer som delar ut Boden-ANAN, icke minst till Stina Elming som cyklar ut med ett 100-tal, ca 1/4, av alla medlemsblad.

Nu är flera av våra värdefulla gröna album skannade, och dessa bilder kan ni nu titta på i en av datorerna i Råbäcksgården. Vi har dessutom en stor mängd andra värdefulla fotografier, till och med tre plåtar med bilder på ungdomar som emigrerat till USA.

Det populära häftet "Övre stadsdelen" är slutsålt för länge sedan, men efterfrågan på detta är stort. Nytryck, med sammanslagning av "Nedre stadsdelen", har inte kunnat genomföras på grund av att priset nu blir alldeles för högt. Rickard Pahlsson har gjort det grundläggande arbetet för att ge ut en ny utgåva!

Vi håller nu också på med att uppdatera BÖFF:s egen CD-skiva med döda i Bodens kommun t.o.m. 1946 och hoppas att denna skall vara klar till årsmötet, så att vi kan börja sälja den då.

Allt detta kostar pengar, så föreningsstyrelsen hoppas att ni vill skänka "loppisprylar" till sommarens aktiviteter. Vi har nu

inhandlat ett större partytält, så vi är under tak om inte vådrets makter är med oss. Eftersom vi har så trångt, så hoppas jag att ni helst kommer med sakerna efter storstädningen den 8 juni. Inga vitvaror eller kläder!

Arbetet med renskrivning av födda och vigda i Bodens kommun fortsätter också, men det behövs hjälp till detta av fler medlemmar. Anteckningslista finns på föreningen!

Sveriges Släktforskarförbund har återinfört den kollektiva olycksfallsförsäkringen, och som medlemsförening har alla BÖFF:s medlemmar tillgång till den.

Det är just nu två fulltecknade grundkurser, onsdag och torsdag eftermiddag, men till den s.k. "återställaren" har för få anmält sig till, för att den skall kunna startas.

Det är väldigt få som använder datorerna och de Internet-sajter som vi betalar för, så jag hoppas att ni börjar använda dessa lite flitigare, så att vi slipper stänga allt.

På höstens möte bestämdes att medlemsresan skulle gå av stapeln lördagen den 14 augusti. Torbjörn Henriksson och undertecknad fick i uppdrag att komma med förslag på resmål. Ni är varmt välkomna till årsmötet och vara delaktiga i besluten!

Björnvrål

Medlemsavgift

I det här numret av Boden-ANAN följer inbetalningskort för 2010 års medlemsavgift med. Tänk på att **ange namn och medlemsnummer!** Om du glömt ditt medlemsnummer, så finns det på adressetiketten, ovanför namnet.

Avgiften är även i år 150 kronor, enligt medlemsbeslut på höstmötet.

Medlemsmöte 2009-11-15

Mötet inleddes med välkomsthälsning till alla närvarande och särskilt kvällens föreläsare Kirsten Basma Eriksson, som gav oss del av "Barndomsminnen som krigsbarn från Kirkenes till Degerbäcken". Se Rune Adolfssons reportage om föreläsningen på sid 9!

Frågan ställdes om medlemsresa 2010. Datum för resan beslutades till den 14/8. Något beslut om vart resan skulle gå fastställdes inte, men mötet uppdrog till ordförande och Torbjörn Henriksson, att utarbeta ett förslag.

Ordförande rapporterade att BÖFF:s del av projektet "Namn åt de döda", nu slutförts och slutredovisats. Rapporterade även att vi utökar BÖFF:s CD-skiva med döda t.o.m. 1946 och vidare renskrivning av födda och vigda. Göte Sundberg har åtagit sig arbetet med våra bilder i de gröna albumen bl.a.

Ordförande tackade för visat intresse och förklarade mötet avslutat.

Vinnare i besökslotteriet blev Margareta Ekman, medlemsavgift för år 2010

Trisslotter 2-5, skänkta av Lars Berg, gick till Ingmar Åkerstrand, Dagmar Åkerstrand, Allan Nilsson och Rune Adolfsson.

Som kuriosa kan nämnas, att de tre först uppräknade, samt Rune Adolfsson satt alla på rad längst fram i lokalen, vilket väckte en del förundran och förtjusning.

Återställare

Om intresse föreligger drar vi igång en ny omgång återställare, när vi har 6 - 8 anmälningar.

Återställaren är till för Dig som kommit av Dig med forskningen. Har Du kört fast? Tycker Du att Du glömt bort hur man går tillväga? Har Du kommit till nya frågeställningar? osv. osv. Då är troligen det här något för Dig. Återställaren är tre gånger tre lektionstimmar, onsdagkvällar 18.30 - 21.00.

Du anmäler Dig till Björn tel 0921 - 653 15.



Släktforskningens dag 2010

2010 års evenemang blir den 20 mars
Årets tema är: "Vet du vem du är?"

Tanken är att få människor att fundera, inte bara på sina allra närmaste anor, utan hur det sett ut bland t.ex. deras syskon – deras svärföräldrar m.m.

Oavsett om du forskar på adel, präster, borgare eller bönder så finns det mycket spännande att upptäcka.

Vid 1810 års riksdag fanns alla de fyra stånden väl representerade, se länk för mer info
www.sfd2010.se/1810/riksdagen.html

Vill du veta mer så syns vi på Släktforskningens dag den 20 mars kl. 10.00 - 14.00 på Råbäcksgården.

Vi guidar även runt i lokalerna och visar hur det går till att släktforska! Försäljning av böcker m.m.
Välkomna!

Besöksstatistik

Den 16 december blev Rolf Stenlund den 57 000:de besökaren, som skrivit in sig i vår Gästbok, och belönades då med två trisslotter. Tyvärr så blev det ingen storvinst, men 25:- i alla fall.



En helt osannolik BBK-match

eller hur det gick till då en Bodenöverste hjälpte en Kalixspelare

Ett kåseri om fotboll

Det var något magiskt med Boden, BBK och i synnerhet med Bandyvallen. Under hela min uppväxt i Råneå var det från Boden som allt oväntat och roligt kom. Där gjorde mina morbröder sin värnplikt och sina repövningar och alltid hade de någon permission, då de kunde ta bussen till oss i Råneå. Det var högtidsstunder för oss.

Vi från kustbyarna mellan Luleå och Haparanda hade en enorm respekt för Bodens Bandyklubb och Bandyvallen. Äldre fotbollsspelare berättade då och då om legendariska BBK:are. Långt innan vi varit utanför byns gränser hade vi hört talas om Bandyvallen. Det var mönsterarenan för oss och till allt annat fanns det också en läktare, hade vi hört. Bättre kunde det inte bli. Råneå hade en ganska livlig fotbollsverksamhet för pojkar, vi tränade och tränade och sedan satt vi på CeKå, farbrors Davids fik, med ett litet glas apelsinsaft framför oss och lyssnade på gamla spelares fotbollsskrönor. BBK nämndes alltid med respekt. Det lagets spelare hade visst alltid varit bra.

Vi ärvde på sätt och vis respekt och beundran för BBK. Naturligtvis var det samtidigt det lag som vi mest av allt ville vinna mot i en fotbollsmatch. Under min tid i pojk-, junior- och A-lag i IFK Råneå skilde det alltid minst två serier för att vi skulle kunna mötas i en seriematch. Men i DM kunde allt hända och det gjorde det också – nästan. Som mycket ung pojklagsspelare smet jag in under planket till fotbollsplanen i Råneå, då IFK spelade en DM-match mot just BBK. Det var mycket folk och jag såg ingenting av matchen. Jag var för liten och vågade inte tränga mig fram. Spänningen var enorm. IFK höll på att ställa till med en sensation och jag var med. Inte som spelare förstås, men säkert som den nervösaste av alla åskådare. Bakom täta led av

gubbar som hejade så att de blev hesa, vandrade jag fram och tillbaka utan att se ett skvatt. IFK hade oavgjort 1-1 mot BBK och det var bara minuter kvar. Då avgjorde BBK. Fastän det var en förlust kändes det nästan som en seger, åtminstone för mig. Så stora var BBK.

Första gången jag kom in på Bandyvallen var jag 16-17 år gammal. Jag fick chansen att själv spela en match på Bandyvallen. Fotbollsförbundet hade en period av intensiv satsning på länets yngre spelare. Då ett juniorläns lag skulle tas ut kallades 25-30 spelare från hela länet till uttagningsmatch inför en match mot Västerbotten. Det röda laget skulle möta det blå laget. I IFK Råneå hade vi då en mycket bra årgång jämgamla spelare. Särskilt försvarsspelarna ansågs hålla mycket hög klass. Två av våra försvarare, Bosse Sandström och Ulf Johansson, kallades till uttagningen och så jag som var kedjespelare.

Bara att gå in genom portarna till Bandyvallen gjorde att man darrade i knäna och när vi träffade alla de andra spelarna blev det inte bättre. Alla såg så bra ut. I omklädningsrummen verkade Bodenspelarna och de från Luleå också så självsäkra och högljudda att vi andra nästan var på väg att åka hem.

Vi var så många att alla inte fick spela hela matchen. Jag skulle egentligen komma in som högerytter i andra halvlek, men genom återbud fick jag spela hela matchen. Efter det utnämnde jag för mig själv Bandyvallen till min turarena, för jag fick göra ett mål och hade flera lyckade inlägg från min kant. Mot mig fick jag en rätt stor kille, Bert Långström från Boden. Han hade redan året innan varit uttagen i juniorlänslaget, så det var ingen dununge att ha att göra med. Jag fick en tursam inledning mot Bert. Jag hade två egenskaper

som passade bra den dagen, jag var ganska startsnabb och jag hittade ofta målet med mina skott. NSD-journalisten CLÅ, Curt-Lennart Åström, ansåg till och med att jag var den bäste kedjespelaren i uttagningsmatchen. Inte undra på att jag trivdes på Bandyvallen.

Det satt i länge.

I slutet av 1950-talet värvades jag till IFK Kalix och efter något år spelade vi i samma serie som BBK. För Kalix var det en tillfällig (två säsonger) uppgång, medan det var den normala hemvisten för BBK. Av någon konstig och okänd anledning hade vi i Kalixlaget ganska lätt mot Bandyklubben vad resultaten beträffar. Ofta var det BBK som förde spelet och som totalt sett var det bättre laget, men det var vi som gjorde de flesta målen. Sådan är fotbollen.

Så var det också i en nästan osannolik match, då båda lagen spelade i division 2, den näst högsta serien i landet. (Det fanns fyra division-2-serier). För mig personligen var det en av mina allra bästa matcher och definitivt den mest lyckosamma. Jag var faktiskt inblandad i alla målen som IFK Kalix gjorde den gången.

Men det var bara genom högre makters ingripande som jag över huvud taget kunde få spela den matchen. Från början till slut varvades motgångar och besvikelser med framgångar och närapå glädjerus.

I en glänta i skogen någonstans kring Tåme i Västerbotten hade vi från Livkompaniet på I19 samövning med andra förband. Det var en torsdag, en varm dag, solen stekte och insekterna surrade kring oss. Någon form av taktiskt anfall med flera olika militära förband höll på att gås igenom. Jag var verkligen inte på bra humör, men i det militära får man finna sig i de beslut som tas av maktens män. Kvällen innan hade jag sökt permission för att få åka till Kalix och spela div.2-matchen mot Bodens BK, ett derby som väckte stort intresse, men inte hos min kompanichef. Han sa blankt nej och med det dystra beskedet fick jag nöja mig. Kännedomen om de andra militära förbanden var viktigare än fotbollsmatcher. Jag kunde inte annat än att ringa till min lagledare i Kalix och tala om hur det var.

Så stod jag där som vice korpral och dåsade till i värmen. Jag var måttligt intresserad av den militära informationen. Så kom plötsligt en stor man och ställde sig intill mig. Jag försökte lite försiktigt flytta mig en bit för jag såg hur stora stjärnor blänkte av på hans axelklaffar. Minst överste trodde jag, men ingen infanterist. Jag hann tänka – "Vad tusan har jag nu gjort för något", men jag kunde inte komma på en enda sak.

Den respektingivande mannen stannade till men gick sedan runt bakom oss med händerna på ryggen. Jag sneglade förstås lite och försökte se intresserad ut om det nu var det som var mitt misstag. Så kom han tillbaka

och den här gången var det ingen tvekan. Han gick rakt mot mig och hjärtat hoppade upp i halsgropen.

"Jag hörde att du sökt permission för att spela fotboll i Kalix i kväll", sa han plötsligt. Mycket förvånad tittade jag upp på mannen med pondus så att det säkert räckte för hela norra Sveriges försvarsmakt. Åtminstone på den tiden skulle man tilltala officerare med den grad de hade. Det var så många och så stora stjärnor att jag inte visste riktigt vad han var, general kanske, tänkte jag, eller minst överste.

"Jo", sa jag, "jag har sökt men jag fick den inte beviljad", och glömde avsiktligt det där med grad.

"Ta du och försök igen". Han brydde sig inte om min grad heller.

Mer sa han inte men det var makt bakom orden förstod jag senare. Han gick några steg åt sidan och fortsatte sin långsamma vandring bakom oss som stod som åskådare vid förevisningen.

Jag blev så hoppfull att jag lämnade in en ny permissionssedel, så fort jag fick några minuters rast. Kompanichefen Eurenus tog emot. Han muttrade något som jag inte kunde höra och så var den beviljad. Det var bara att ge sig av och det genast. Det är nog 16-17 mil mellan Kalix och militärläget i Tåme, så blev det snabbskjuts till Kalix för att över hud taget hinna till matchen. Jag tror bestämt att det var lumparkompisen Ralf Lagnebäck från Sävis som körde. Jag oroade mig inte bara för om jag skulle hinna till matchen, tillsammans oroade vi oss för hur långt bensinen skulle räcka. Hur Ralf fått permission undrade jag långt senare. Kanske det plötsligt blivit lättare att befrias från taktiska militära genomgångar. Fort gick det och det skramlade en hel del i hans svarta Ford Zephyr. Jag minns inte om det då fanns några hastighetsbegränsningar, men om de fanns så låg vi nog lite över gränsen. Inte hade vi någon permissionsuniform heller. Fältuniform utan packning var det som gällde, dvs. pjäxor mitt i sommaren. Inte många som såg mig klampa in till omklädningsrummet på Furuwallen trodde att jag ens skulle orka småspringa längs ena sidlinjen under matchen. Men det är stor skillnad på tunga pjäxor och lätta fotbollsskor.

På Furuwallen var det en enorm förväntan. Publiken uppgick till 3000 personer, ett rekord som varken förr eller senare noterats för en seriematch i Kalix. Alla matcher mot BBK var toppmatcher och i synnerhet den här. Dels hade det gått bra för IFK hela våren och sommaren, dels hade vi vunnit med 2-1 på Bandyvallen. Inte var det helt rättvist då heller men det var viktigt för hur den här matchen sedan utvecklades.

Jag vet inte hur det gick till, men innan jag förstod vad som hänt, hade BBK gjort två mål. 2-0 till BBK och det hade inte ens gått 8 minuter. Hade vi inte haft i bakhuvudet att vi alltid brukade spela bra mot BBK,

så hade vi nog deppat ihop fullständigt. Kurt "Knoppa" Nordmark, som några år tidigare spelat i B-landslaget, spelade för ovanlighetens skull högerytter. Center var Egon Westling, som jag tror var ny i laget. Matchen hade knappt börjat. Efter 6 minuter snurrade BBK:s Göran Larsson upp IFK:s högerförsvar och efter en frispark, som Gunnar Vikström lade kunde "Knoppa" dundra in 0-1. Till min förskräckelse hände samma sak en gång till bara 2 minuter senare, men nu nickade Egon Westling in bollen på fin passning från Göran Larsson, vänsterytter i BBK.

Jag hade inte ens rört bollen. Vi hade kanske seriens bästa målvakt men vad hjälpte det. Nu vankades det storstryk trodde jag, men vädret var i alla fall soligt, varmt och skönt. En riktigt fin sommarkväll och bra för publiken att sitta och njuta på läktaren. De allra flesta var förstås kalixbor så vi i hemmalaget kände nog var och en att besvikelse strömmade ner från läktaren och de många provisoriska läktarna på lastbilsflak runt omkring planen. Jag som hade min plats närmast sidlinjen och publiken kunde allt höra många besvikna suckar.

Men så efter en kvart fick vi äntligen tag i bollen och jag fick till ett skott mot mål. Vart Gunnar Vikström, som spelade mot mig, tagit vägen vet jag inte. Skottet tog i stolpen och studsade ut igen. Vår vänsterinner Lennart Brännmark slog in 1-2 på returen och lite hopp fick vi förstås – och publiken med.

Men så följde ytterligare tio minuter då det var BBK, som var enda laget på planen och med lite tur och om inte Gunnar Lund varit så bra så hade det säkert blivit fler mål. Kanske BBK trodde att matchen var över, för efter det mojnade BBK:s anfallslust och vårt spel i IFK började likna lagsporten fotboll. Det fungera bättre och det berodde nog på att vi vunnit tidigare matcher BBK. Vi visste att bodensarna inte var "omöjliga".

Det var många som fick kännbara minnen från den här matchen. Mina sköna minnen beskriver jag nedan. Men både vår högerback Stig-Ove, "Murarn" Holmqvist och målvakten Gunnar Lund fick handgripligt känna på Bodens kanoner. "Knoppa" Nordmark var en Gunnar Nordahl-typ med mycket hårda skott. Det hade kunnat bli många fler BBK-mål. Knoppa sköt ett hårt skott från nära håll. "Murarn" hann slänga sig mellan och rädda. En lång stund hade han sedan svårt med andningen. Gunnar Lund hann inte få upp händerna på en annan hård boll från "Knoppa". Den tog rakt mot örat. Efteråt dånade det i huvudet under resten av matchen, har Gunnar berättat.

Vi vann med 3-2!

Jag spelade högerytter och hade en av Norrbottens bästa backar mot mig, Gunnar Vikström. Inte vet jag

vad han gick och funderade på, men då det kom en löpboll mot min sida från Erik Nordgren så fick jag ett ordentligt försprång. Nu gjorde jag mål själv. 2-2 då 40 minuter hade gått. Stor glädje i vårt omklädningsrum, mycket mer irriterat i BBK:s. Vi kunde höra en del upprörda röster.

Efter 20 minuter i andra halvlek fick jag ännu en chans. Vår duktige högerinner Kalle Bexelius slog på ett hårt skott och på den retur som Stig Ullmark lämnade slog jag bollen i ena stolpens insida och sedan studsade den mot den andra stolpen och in i mål. Lite tursamt måste erkännas men det var segermålet. Det målet måste ha varit märkligt, för tidningarna beskrev det som att jag kom från ingenstans och slog in bollen från nästan ingen vinkel.

Efter matchen var det snabbdusch och en rivstart tillbaka till baracken i Tåmeläget. Inte hade jag fått nattpermis heller. Jag hade väl glömt bort att söka det. Jag måste ha fått skjuts ända fram för jag minns inget av resan. Det var ju i slutet av juli och sommarnatten i Västerbotten hade börjat mörkna lite, men det var ovanligt tyst och stilla i barackerna då jag kom. Bara två personer var vakna och ute. Knappast några från någon vaktstyrka. Det var sergeant Emlén och furiren Nore Westin. Båda plutonsbefäl på Livkompaniet. Båda ville veta hur det gått och särskilt Nore var överförtjust över att vi vunnit mot BBK. Jag tror att han var Vittjärvare i all sin framgångsrika idrottsutövning och det förekom kanske en hel del tråkningar mellan BBK:are och Vittjärvare på den tiden. Jag kunde sova med gott samvete, men av samövningen med andra förband minns jag inte mycket.

Till slut fick jag förklaringen till den oväntade hjälpen från högsta militära ledningen i Tåme. Översten från A8 hette Olle von Sydow. Den som var ordförande i IFK Kalix var lantmätaren Svante från Sydow. De var bröder, födda i Edefors, Olle född 13.10.1913, Svante född 24.11.1915.

Det förklarar kontakten, men kanske inte varför chefen för ett militärt förband i Boden skulle ge det här indirekta stödet till en Kalixförening. Kanske var det så här. Pappan till Olle och Svante hette Gustaf Fredrik von Sydow, född 1881 i Gideå i Västernorrland. Han var forstmästare (jägmästare). 1912 hade han flyttat till Bodträskfors i Edefors församling från Katarina församling i Stockholm och i Edefors gift sig i juli 1913. Hust-run hette Sonja Vilhelmina Ruthberg, född 1892. Hon var dotter till inspektorn vid Baltiska Trävaru AB, Karl Emil Ruthberg, f. 1857 och Hildur Charlotta Vilhelmina Hjortzberg f. 1873. Karl Emil Ruthberg var från Nederkalix. Kan det vara en förklaring om än tunn? Familjen von Sydow flyttade 1919 vidare till Nedertorneå. Om det berodde på känslor för morfars ursprung, så gav det mig i alla fall möjligheten att uppleva en rolig fotbollsmatch.

Leif Larsson

Frimanstorpet i Strömsund

I över 40 år har vi haft en sommarstuga i Strömsund utanför Råneå på en plats, som kallas Frimanstorpet, beläget på norra sidan av Rånefjärden vid Rödberget. Hela området om 2 hektar gränsar mot vattnet och har en mycket fin långgrund badstrand. Dess södra del bär spår av uppodling med svagt synliga diken mellan vad som kan ha varit tegar. Längs ena sidan är stenar upplagda. Landhöjningen är tydligt skönjbar vid stranden, där den en gång i vattnet upplagda stenarmen nu helt och hållet ligger på land. Ett stycke längre upp från stranden räknat kunde man, när vi 1963 började bygga vår stuga, se rester av en husgrund och en djup grop, förmodligen en brunn.

Området har en ganska märklig historia, som är värd att rädda till eftervärlden. Den 10 augusti 1873 försäljer Johan Forsberg och hans hustru, Maja Greta Johansdotter i Högsön till "f.d. frälse Åboen Kristopher Friman i berörde by" ett markområde om 4 geometrisk tunnland ur sitt skogsskifte på Bäckelön. Området skall mätas från sjöstranden vid Rödbergsviken "och uppföre tils det utgör den ovanbenämnda vidden." Köpesumman utgör 60 Rdr: Rmt. (riksdaler riksmünt) samt att köparen skall utgöra fyra mansdagsverken om året, två på sommaren och två på vintern eller värdet i pengar. Köpeavtalet är undertecknat genom bomärken av säljare och köpare. Enligt lagfartsprotokollet får det ur fastigheten Högsön 5:3 avsöndrade området beteckningen Högsön 5:7.

Av husförhörlängden för Strömsund 1870-1879 framgår att Kristopher Friman, med hustrun Brita Lena Josefsdotter från Nederkalix och sex barn, den 26 november 1872 flyttat till Strömsund från Lilldockas i Råneå socken. Lilldockas var en by om tre gårdar, belägen mellan Tallberg och Dockasberg vid Vitåälvens övre del. Numera finns där ingen fast boende.

Kristoffer, som var född den 6 mars 1827 i Rånbyn, flyttade till Lilldockas tillsammans med sin 17 år äldre broder och hans familj någon gång på 1850-talet. De försörjde sig och sina familjer som nybyggare. Tillvaron måste ha varit hård för de båda familjerna med tanke, dels på nyodlandets mödor i ett kärvt klimat och dels på missväxtåren på 1860-talet. Prästen har tillfogat en anteckning efter hustruns namn: "Hon vill flytta", vilket talar sitt tydliga språk. Maken har dessutom, vilket framgår av en annan anteckning straffats för stöld och dryckenskap.

I födelseboken för den 6 mars 1827 framgår, att Kristoffers föräldrar är "cosacken Jacob Fjäder och hans hustru Catarina Pehrdsoter i Rånbyn". Om denne Jacob Fjäder står följande skrivet i boken Råneå socken 1654 - 1954 av Engelbert Byström:

I en skrivelse från kyrkoherde West-Eurén till Härnösands Domkapitel år 1810 kunna vi läsa följande: *"Vid ryska truppernas återtåg genom denna socken efter fredens avslutande deserterade en kosack, som kallar sig Jacob Fjäder och vilken sedermera härstädes kvarstadnat. Nu begär han att få bygga äktenskap med Bondedottern Catharina Pehrdsdotter ifrån Råne by, dertill hon äfven alltid förklarar sig benägen, ehuru derifrån afrådd både af Lärare (prästerna) och Föräldrar. Dessa sednare hafva nu mera sedan de funnit dotterns ihärdiga vilja vara den att äkta Jacob Fjäder, äfven övergått på dotterns sida - - . Fjäder talar blott några ord bruten svenska, hvarföre icke utrönas kunnat hvad Religionsförstånd han äger."* Domkapitlet gav tillåtelse till giftermålet. En Jacob Fjäders son Christoffer antog namnet Friman och bosatte sig i Lilldockas.

Familjen Friman lämnade alltså en hård tillvaro i Lilldockas och återvände mot kusten, varifrån de båda makarna kom. Nya vedermödor väntade. Ny mark skulle brytas och odlas. Det kan inte ha varit lätt. En fördel fanns dock med det nya stället. Det varma havsvattnet höll på höstarna frosten borta så att säden kunde mogna. En gammal strömsundsbo, Johan Larsson, berättade, att han mindes att man odlade vete där, vilket var ett sädesslag, som var svåroddat här på dessa breddgrader.

I de följande husförhörlängderna kan man följa familjen Friman. I 1880-1889 års längd är Kristoffers namn överstruket, vilket tyder på att han avlidit under perioden. Sönerna Emanuel och Fredrik står upptagna som sjömän och äldsta dottern Kajsa Britta flyttar 1889 till Nederluleå. Kvar finns änkan med tre barn. I den följande längden 1890-1899 finner man arbetaren Torparen Fredrik Friman född den 7 augusti 1862. Han är sedan den 18 augusti 1889 gift med Vendla Lovisa Jemdal född den 2 april 1870 och makarna har tre barn, Johan Anton, Wendla Eugenia och Albert. Fredrik har alltså återvänt från sjön och övertagit torpet. Kristoffers änka har tillsammans med sonen Johannes flyttat till Nederkalix socken, varifrån hon ju ursprungligen kom.

Fredrik får 1893 Kungl. Maj:ts tillstånd att emigrera och han och hustrun flyttar samma år till Nordamerika. Ett år senare följer de tre barnen efter.

Hur gick det då med torpet? Friman hade ådragit sig en skuld hos handlanden och disponenten, Albert Rånlund i Strömsund och pantsatt torpet hos denne. De följande uppgifterna har jag fått av min far, som på 1940-talet hade anledning att forska i saken. Rånlund sålde torpet till en direktör Andersson i Baltiska

skogsbolaget i Munksund. I köpet ingick också Valv-fors sågplats i Orrbyn. En kapten Furtenback blev näste ägare. Han ska ha vunnit torpet på poker! 1946 ägdes området av en fru Hedström i Gäddvik. Hon hade fått det som betalning för en fordran, som hon hade hos kapten Furtenback.

Varför min far kom med i kedjan av ägare var, att hans syster, (min faster), ville bygga en sommarstuga i närheten. Hon var lärarinna och skolade i Malå socken. Nu ville hon tillsammans med en god vän, en distriktssköterska, skaffa sig en sommarbostad vid kusten. Pappa kände till området, som han trodde tillhörde stamfastigheten 5:3, och de båda damerna blev överförtjusta. När han började undersöka ägandeförhållandena rullades den här historien upp. Han fick köpa området av fru Hedström och byggde en stuga åt faster och syster Lova, som hennes väninna hette. Jag och mina syskon tillbringade många härliga sommark dagar där på 1950-talet. Så småningom skänktes stugan till den kyrkliga stiftelsen Strömsunds-

hemmet, som sommartid bedrev lägerverksamhet för barn och ungdomar. Stugan och badstranden utnyttjades av dessa lägerdeltagare under några år. Min fru deltog till exempel i ett konfirmationsläger där och badade då för första gången i havet, något som långt senare kom att upprepas många gånger. När pappa sålde hela området till Strömsundshemmet, tog han undan en tomt, som jag senare fick och där vi byggde vår stuga. Det är en härlig plats, som nu rymmer fyra sommarstugor.

En påminnelse om de ursprungliga bosättarna fick jag en sommark dag någon gång på 1970-talet. En taxiägare från Råneå, som skjutsat några badgäster dit berättade, att han en gång, troligen på 1950-talet skjutsat en äldre svenskamerikansk dam med båt från Kängsön till den här platsen. Hon berättade, att hon var född i torpet där och ville nu besöka platsen. Hon vandrade upp till platsen där stugan stått och plockade med sig en tallkotte som minne. Det måste ha varit Fredrik Frimans dotter, Wendla Eugenia, som var född 1892.

Martin Johansson

Personlig hygien

Tvättning: Varje civiliserad människa tvättar ju på morgonen ansikte, hals och händer med tvål och vatten. Det är därvid av vikt att noggrant rengöra öronen, där lätt orenlighet och damm samlas. Händerna, som tack vare sin skiftande uppgift komma i beröring med en mängd mer eller mindre nedsolkade föremål och ju även tjäna oss att föra vissa delar av vår föda (bröd och smörgåsar) till munnen, böra dessutom tvättas åtminstone före varje måltid. Minst en gång i veckan bör dessutom hela kroppen tvättas med tvål och varmt vatten, samtidigt med att underkläderna ombytas.

Tändernas vård: Tänderna böra vara föremål för vår noggranna vård, då tuggningen är av stor betydelse för matsmältningen, då inflammationer och varbildningar kring tandrötterna kunna menligt inverka på allmän-tillståndet, och vackra, välvårdade tänder i högsta grad förhöja utseendet.

Tänderna böra på lämpligt sätt härdas, hållas väl rena och så snart som möjligt lagas, om de äro skadade. Härdning av tänderna sker framför allt genom för-tärande av hårt bröd, vilket dessutom tyckes innehålla för tänderna viktiga näringsämnen. Sådana finnas också särskilt i mjölk, smör och grönsaker (vitaminer). Man bör noggrant undvika att utsätta tänderna för sådana påfrestningar, som knäckandet av hårda före-mål (nötter) medför.

Efter varje måltid bör munnen sköljas med vatten, och sådana födoämnesrester, som fastnat mellan tänderna, avlägsnas med en tandpetare av trä. På kvällen borstas tänderna noggrant med tandborste.

Om tänderna bliva känsliga för kallt vatten och söt-saker, tyder detta ofta på någon skada på en eller flera tänder. De håligheter, som därvid uppstå i tänderna, bliva säte för utveckling av bakterier, som härifrån kunna giva anledning till svårartade inflammationer i tandrötterna. Håligheterna kunna repareras endast genom att fyllas av tandläkare, som helst på regel-bundna tider, ett par gånger om året, bör få undersöka munnen för att tidigt kunna konstatera och avhjälpa uppkomna tandskador. En noggrann tandvård bör på-börjas redan under de tidigaste barnåren och alltså även gälla den första uppsättningen av tänder, de s.k. mjölk-tänderna. Den moderna tandläkekonsten är ytterst sparsam med att draga ut en tand. Tandrötterna kunna med största fördel sparas såsom fäste för konst-gjorda tänder.

Ett stort nationellt önskemål är en väl organiserad tandvård för alla samhällsklasser, där även för mindre bemedlade möjlighet skulle finnas att få tänderna väl skötta.

ur "Vårt hems läkarebok" år 1926

Barndomsminnen som krigsbarn från Kirkenes till Degerbäcken

Vid Boden Överluleå ForskarFörenings medlemsmöte den 15 november gästades föreningen av Kirsten Basma Eriksson som föreläste om sina barndomsminnen från kriget på Nordkalotten och sina upplevelser som krigsbarn i Sovjetunionen och Sverige.

Vi tidsförflyttas tillbaka till åren 1942-1945. Familjen bor i Kirkenes, en ort med cirka 5 000 invånare i en kommun med totalt ca 15 000 invånare. Kirsten är 3 år och lillasyster drygt 1 år yngre. Mamma sköter hemmet och pappa arbetar på det stora sågverket. Orten är i stort sett väl försörjt, där finns förutom sågverket även gruvdrift och fiske som skapar arbetstillfällen. Familjen bor i ett eget hus och i trakten bor familjens släktingar, bl a Kirstens mormor och moster, som båda kärleksfullt tillför trygghet.

Det pågår ett världskrig. Norge är ockuperat av Tyskland som sammandraget stora trupper och mängder av marina enheter till Kirkenesområdet med avsikt att därifrån bekämpa och inta Sovjetunionen. Krigsgästerna gör anspråk på utrymmen och service-tjänster som helt förändrar förhållandena för befolkningen som känner sympatier för de nära grannarna bakom gränsen till Sovjetunionen. Sovjet besvarar tyskarnas aggresion med riktade bombfällningar som dock också träffar civila mål. Dessutom med bildade partisaner som opererar på flertal platser i trakten och till vilka riktat sympatistöd finns hos en del av befolkningen. Bl a får pappan en dag på sågverket, av en arbetskamrat, information om att han misstänktes för sådan verksamhet. Pappan ignorerar, men så en dag får man i familjen veta att nu gäller det att lämna hus och hem för en flykt till Sovjetunionen. Det blir en dramatisk färd tillsammans med ytterligare två vuxna och 5 barn i en öppen 23 fot lång båt mot Murmansk. Havet är grymt! Mammans ständiga uppgift är att ösa undan det vatten som vågorna kastar in. Motorn ger upp och de driver okontrollerat tills de upptäcks av ett handelsfartyg som undsätter och för dem till Murmansk. Omhändertas där till ett militärt område och sedan vidare med lastbil den ca 14 mil långa vägen till Montjegorsk. Den etappens alltid bestående minne är situationen då pappan för att bereda bättre plats på flaket kastar av hennes lilla älskade stol, den som hon varit så mån om att få med.

Ett påfrestande flyktigliv under 2 år, inledningsvis i militärt område i ett underjordiskt rum utan fönster och därefter i ett läger i Montjegorsk. Hon lär sig ryska språket. Under deras vistelse där har Sovjetunionen med sina intensiva bombningar jämnat Kirkenes med marken, sånär som på fyra hus, och bekämpat tyskarna som i samband med sitt tillbakadragande, brände det som fanns kvar att bränna.

Återkomsten var till en härjad trakt. Ca 18 000 dödade ryska krigsfångar. Inget hus, inget hem, dåligt med förnödenheter. Över den bombkrater där deras hus hade stått börjar pappan bygga ett nytt hus. Kirsten får ytterligare ett syskon. En ljushårig flicka med ljusa fina lockar, och själv säger hon, hade hon svart stripigt hår. Hon får beskedet att hon ska skickas till Sverige och förstår inte varför, kan det vara för att föräldrarna väljer bort henne. Självt vill hon inte alls åka, hon vill vara nära mormor och moster. Och Sverige har hon ju inte tidigare hört talas om. Men hon får en liten röd resväska och placeras tillsammans med andra barn, inalles 300 barn, på båten Dronningen med destination över minerat vatten till Narvik. Därifrån med tåg och väl omhändertagande av lottor som bjuder på goda smörgåsar och choklad. Hon får en lagom resväska med innehåll. Av ödets besvikelse kastar hon sin lilla röda väska under tåget. Resan går till Kufors i Västerbotten. Det blir där ett lägerboende tills fördelning klarats ut till mottagande familjer. Kirsten får Boden som avstigningsstation och hamnar efter lite förvecklingar hos en familj i Degerbäcken där hon möter generositet och trygghet.



Kirsten Basma

Foto: Eila Fredriksson

Vid 8 års ålder blir det återförening med familjen i Kirkenes. Presenterna hon fått med sig till familjen har hon kastat i havet under båtresan från Narvik. Ovanpå bombkratern pågår byggandet av det nya huset. Ruinerna omvandlas så småningom till ett nytt Kirkenes. Kirsten har lärt sig att tycka om Sverige.

1954 bosätter hon sig i Sverige. Utbildar sig. Blir lärare och bildkonstnär. Upprätthåller kontakten med "sin" familj i Degerbäcken. Får arbete och skapar sig ett socialt nätverk. Och bibringar oss närvarande åhörare en stund för eftertanke.

Historien kan göras mycket längre, men den skall inte läsas så här, i ett kort referat, utan NI skulle ha hört Kirsten berätta.

Rune Adolfsson



Björn Lippold och Göran Stenmark

Släktforskarträff på SVAR forskarcentrum, Ramsele 16-18 november 2009

November 2009, i det regniga gråaste mörker kom till Forskarföreningen en inbjudan från stiftelsen Arkiv o Kulturhus i Ramsele. Man lockade med Göran Stenmark som skulle lotsa oss genom SVAR:s mer ovanliga material. Små udda och mindre använda arkiv perfekta för att komma närmare historien.

Björn Lippold, skulle orientera om de militära arkiven. Därutöver erbjöds möjlighet att fritt bedriva egen forskning bland SVAR:s material. SVAR, beläget i Ramsele, kändes som en särskild lockelse. Genom åren har jag sett ett flertal foldrar om samlingarna i Ramsele. Samhället ligger ganska udda och utanför de stora vägarna, järnväg och flyg. Bästa sätt att komma dit är bilburen, 55 mil.

Lars Berg och jag startade tidigt på måndag morgon, varmgrader, regn och åter igen regn. Blev mottagen av Hasse Larson som visade oss vår inkvartering i det gamla Tingshuset, som också varit arkivlokaler, men nu inretts med övernattningsrum.

SVAR:s nya arkivbyggnad invigdes 1994, ritad av arkitekt Per Persson, som också ritat "Wuollerim 6000 år" museumbyggnad. Ljus, luft, vatten och växter och andra naturmaterial präglar huset. En imponerande byggnad, belägen högt upp på nipkanten, med en hänförande utsikt över Faxälven, och den medeltida lilla stenkyrkan. (Stenkyrka från 1200-talet, med spånklätt tak, smal träport, ljuskrona och väggmålningar från medeltiden. Mässhake från 1500-talet, gåva från Karl IX:s gemål Kristina Holstein Gottorp. Kyrkoarkivet förvarar en mycket sliten och nött bibel från

1540/41. Kyrkan har tjänat både den katolska och lutherska läran.)

I SVAR- huset finns 90 miljoner filmade dokument. Det är faktiskt omöjligt att riktigt greppa denna enorma information som väntar på att forskarna ska ta del av den. Dessutom ett litet bibliotek med skrivet forskningsmaterial och utgivna böcker. Forskarsalar med datorer och mikrokortläsare. Pärmar med mikrokort från hela landet. Dessutom en välbesökt restaurang med riktigt god mat.

Kursen var välfylld med information, Göran Stenmark en inspiratör, som talade sig varm om alla arkiv utöver kyrkoarkiven, provinsialläkar- och fabriksberättelser, bouppteckningar, brandförsäkringar, frigivna straffarbetsfångar, sjömanshus, aktiebolagsdatabasen, och att ta del av kommunernas protokoll som förvaras i deras arkiv. Alla dessa arkiv kan ge forskningen mer liv. Björn Lippold talade om militärt material, flottans- och generalmönsterrullor, arméns meritförteckningar och krigsarkivets porträttsamling m.m.

Tid för att på egen hand laborera i forskarsalarna blev alldeles för kort. Huset hade inte kvällsöppet. Men både Lars och jag kände att vi absolut funnit en oas, inte bara för forskningen och allt material, hela Ramsele med omgivning var vackert och en kulturbygd värd att utforska. Så tar Du E4 eller inlandsvägen söderut, avsätt gärna några dagar för ett besök på SVAR och Ramsele med omgivning.

Eivor Lind



Fotograf Wendla Hvitman (i mitten t.v.) och Gustav Lindström (sittande 3:e f.v), alla från Heden, enl Arnold

Forsfärder i Boden

Nu finns kraftverk i Lule älv vid Vittjärv och Boden. Förr fanns kraftiga forsar från Heden ner till Boden. Det är rätt eget att tänka sig, att stora timmerflottar med en mängd människor körts genom forsarna, bl.a. en blivande kung.

Men kanske har också tjärtunnor tagit den vägen. Ruben Nordsten berättar i boken Överluleå socken: "Tjärflottningen tillgick så, att man med stadiga vidjerep sammanfäste en lång rad tjärtunnor, vilka med roddkraft forslades fram över de lugnare vattnen och sedan med flottningsteknisk skicklighet dirigerades genom forsarna." Då var det viktigt att tunnorna inte slogs sönder mot stenar.

Timmerflottar i forsarna

Bolagen och andra större företagare lät sina stockar flyta iväg nedför forsarna och till gallringsbommen i Sävast. I förbigående sagt berättar Nobelpristagaren Eyvind Johnson, att han år 1915 arbetade vid sorteringen i Sävast. Mindre avverkare riskerade att inte få sortering förrän sent på hösten, varför de gärna fäste ihop timret i stora flottar, som sedan styrdes genom forsarna, ett äventyrligt företag. Detta utfördes många gånger av Fritiof Lindström från Vittjärv utanför Boden. Han uppges ha företagit tusentalet sådana färder, ofta två om dagen.

Dessa timmerflottar var av varierande storlek. Det kom att bli så att passagerare togs mot på dessa färder, mellan 10 och 80 personer beroende på flottens storlek. Många ville uppleva spänningen vid forsfärderna, och folk kom från kringliggande orter för att få vara med. Man tog inte avgift.

Min släkting Jenny Lovisa Orre, född Larsson på Bodsvedjan den 28 mars 1889, har berättat, att hennes farfar var med om att år 1858 föra prins Karl, blivande

Karl XV, nedför forsarna vid Boden. Farfadern var fältjägaren Lars Olof Isaksson Styf (Lind), född den 6 mars 1829.

I berättelser anges, att prinsen med sällskap rest upp till Jokkmokk med hästskjutsar och bitvis roddes uppför älven. Däremot har jag ingenstans kunnat läsa om hur återfärden skedde.

Prinsens forsfärd kan ha att göra med 1850-talets goda tider för trävaruexporten. England sänkte i början av 1850-talet tullarna på trävaror, och Krimkriget gjorde säkert sitt till. Så redan här fanns nog möjligheter till resor på timmerflottar. Bönder och andra skogsägare kunde bli rika och välbärgade – om dom inte redan var det.

Lars Olof Styf ska ha åkt på en stock genom forsarna från Heden till Svartbyedan strax nedom Svedjan. Och Isak Petter Bomb ska ha simmat över älven mitt för Svedjan – värsta problemet var att ta sig ur strömmen till det lugnare vattnet vid stranden.

Ruben Nordsten berättar, att det finska kommerserådet Kynzell år 1785 anlade en såg vid Hedensfors. Och i början av 1800-talet togs stora flottar med plankor nedför älven och genom forsarna.

På senhösten 1866 inträffade en våldsam storm, som enbart inom Överluleå ska ha fällt 10 000 träd. Därtill var det ju nödår 1865 och 1867.

År 1932 besökte ett österrikiskt fotbollslag BBK i Boden. Laget fick vara med om en forsfärd på flotte, vilket gjorde starkt intryck på dem.

Det hände, att man kom in i Svartbyedan och fick åka runt i den i timtal med passagerare och allt. Då fick man lita till Fritiof Lindströms skicklighet för att ta sig ur edan.

Omkring år 2000 besökte jag Sten och Elsie Wikström i Boden för att se på en lodbössa Sten hade. Han kom då att berätta, att hans svärmor Wendla Hvitman fotograferat bl.a. ångbåtar och timmerflottar, och de hade kvar många glasplåtar men hade kastat en del. Det var en häftig upplevelse att få se dessa glasplåtar. Jag fick också förmånen att förmedla Elsies gåva av många av dem till Bodens kommun. Där togs de mot av stadsbibliotekarien Barbro Marainen.

Wendla Hvitman föddes den 1 juli 1886 och dog den 15 juni 1979. Hon hade tre kameror, bl.a. två lådkameror. Den tredje för glasplåtar var tillverkad av "The Seroce Camera Co". På linsen står "Wollensak Opt. Co". Vidare anges orten Rochester, New York, USA. Hennes foton är från trakten av Boden; kanske särskilt från byn Heden. Flera foton visar bilder av timmerflottar före avfärd. Ett antal personer finns på flottarna. Också deras cyklar – när de kommit genom forsarna skulle de ju cykla hem!



Lovisa och Johan Pettersson Ägare: Mona Nilsson

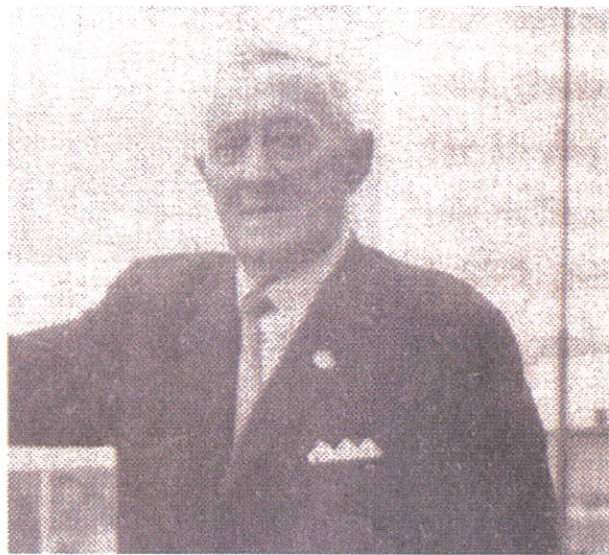
Ångbåtar i forsarna

Vid flera tillfällen fördes ångbåtar nedför forsarna, när de inte längre skulle gå i trafik mellan Hednoret och Edefors. I september 1892 fördes ångaren Turist genom forsarna av styrmannen Johan Pettersson, född den 11 september 1851 i Glysbyn, Bolstad, Dalsland. Han var egentligen döpt till Johannes. Maskinist var N. P. Johansson från Bodträskfors, och de biträdde av arbetarna Isak Petter Nilsson och Axel Johansson från Heden. En sörlänning följde med för nöjes skull. Det fanns två livbojar ombord, och sörlänningen hade fått lov att använda den ena. När räddningsbåten slogs sönder mot fartygssidan blev sörlänningen riktigt rädd och tog på sig båda livbojarna. Man fick med våld hindra honom från att hoppa i älven!

Båten gick för full maskin hela vägen. Det tog en halv timme från Hednoret till Råbäcken. Det tog inte i någon sten, men flaggstången skadades vid järnvägsbron över Trångforsen. Många åskådare på stränderna följde den hisnande färden med andan i halsen.

Bodträskfors AB hade sålt sina båtar 1892 till patron David Hummel i Kalix. Johan Pettersson fick 800 kronor för transporten. Det var mycket pengar då. År 1895 såldes Turist till sågverksägaren P. Fahlén, Svartö ångsåg. Den döptes om till Anna.

Vid elva års ålder hade Johan Pettersson flyttat med föräldrar och syskon till Norrbotten. Han var tidvis dräng i Bredåker och Heden. Han blev måg hos J. J. Sandberg i Hamptjärnmoran. Hustrun var Anna Lovisa Sandberg, född den 2 maj 1848 i Heden.



Fritiof Lindström

NK 24 sept 1966

Ångaren Primus var byggd i Oskarshamn 1877 och hette tidigare Clara. Den hade trafikerat Klarälven, Faxälven och Helgumsjön. År 1918 bildades i Harads och Edefors Rederi AB Primus, som köpte båten för 55 000 kronor. Det var den största som trafikerat sträckan Hednoret – Edefors. Längden var 21,58 m, bredden 4,16 och djupgåendet 1,4 m. Innan båten var klar för trafik hade den kostat 100 000 kronor. Första tiden klarades ekonomin, men 1925 gick bolaget i konkurs. Nya landsvägar gjorde konkurrensen för svår. Båten såldes till ett bolag i Luleå för 6 000 kronor.

Nu gällde det att hitta någon som kunde föra båten till Luleå. Många fann det alltför farligt, men hemmansägaren Fritiof Lindström i Vittjärn åtog sig uppdraget – kanske den ende som kunde klara det. Den farligaste delen av färden var första anhalten genom Hedensforsen förbi Vittjärns laxfiske på grund av ett stenröse mitt i forsen, mycket strid ström och ett högt fall. Farleden var mycket smal mellan stenar och undervattensskär.

Skorstenarnas överdelar hade monterats ner för att båten skulle kunna gå under broarna. Inför risken att styrningen skulle haverera hade en provisorisk styrinrättning med åror placerats i aktern. Älven hade börjat stiga kraftigt, varför det blev bråttom att komma igång så att man kunde komma under broarna. Trakten kring

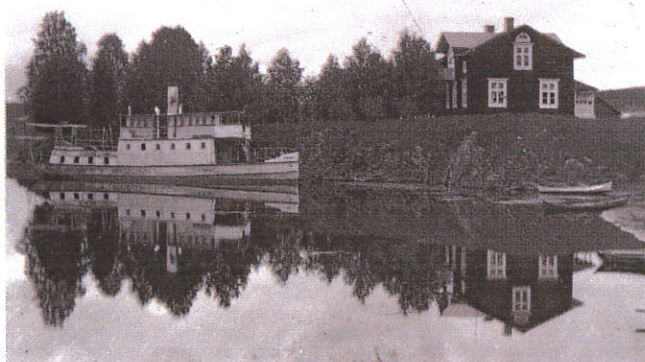
Boden hade närapå tömts på folk – alla ville se den våldiga färden, som företogs den 25 maj 1926.

Flera medhjälpare följde med, och man eldade ångpannan till fullt tryck. Vimpel i fören, svenska flaggan i aktern och nu startade färden. Primus grävde ner sig i Hedensforsens vågdalar, och båda propellrarna snurrade i fria luften. Så kom två kraftiga bottenkänningar, och nitar slets loss från kölen. Vatten trängde in, och Primus vaggade hit och dit. Men genom forsen kom båten, och Lindström styrde mot Vittjärvsbäcken och körde in i leran vid stranden.

Lindström hyllades, och Trångfors musikkår spelade. Tre hål i botten sattes igen och 50 man fick ut båten i vattnet igen. Musikkåren skulle nu gå ombord, men av någon anledning bestämde den sig för landvägen. Primus hade fortfarande slagsida. Man hittade ett hål i maskinrummet – det tätades.

Vittjärvsforsarna klarades nog så nära stenarna. Vid Trångforsbron var det svart av folk, värmande eldar lyste upp. Musikkåren fanns åter på plats. Lika mycket folk fanns på Hedenbron. Den gick klar med en handsbredd. Också Bodforsen klarades.

Ångaren gick sedan mellan Luleå och Haparanda några år. Den fick ett sorgligt slut som sandpråm.



Passagerarfartyget Primus

Bodens kommunarkiv

Sex år senare, 1932, förde Lindström ångaren Edefors nedför forsarna. Den var ganska rank, och Lindström höll ett förmaningstal om att man inte skulle samlas åt endera sidan. Det hade nämligen, förklarade han, hänt sig i Indien, att en orm fallit ner på ena sidan av en färja. Passagerarna skyndade sig åt andra sidan med påföljd, att färjan kantrade och hundra personer drunknade. "Ingen, hör ni de, ingen får röra sej ur fläcken!"

Som vanligt var det ett stort äventyr i Hedensforsen med vattnet sprutande över båten. Men Lindström klarade de farliga klipporna, och båten kom ner i lugnvattnet nedanför Fiskarholmen, där Sven Utterström stod med sin filmkamera. Vid landningsplatsen i Vittjärv blev ett antal personer på för den fortsatta

färden. Lindström höll åter sitt förmaningstal för att undvika för stark lutning.

Österbergsforsen klarades fint och man kommer till lugnvattnet ovanför Trångforsbron. Nedom den syns väldiga virvlar, skummet lyser vitt. Vattnet sprutar högt över båtens sidor och en väldig våg väller in över fördäck. De som finns där blir genomvåta. Men genom kommer man. Skepparen förmanar åter passagerare att gå ner från högre utsiktspunkter, skorstenen kan flyga vid passagen av Hedenbron. Men det gick bra, och så kom åter de väldiga virvlarna och vågorna över fördäck. Färden fortsatte förbi Råvnäset. Viftningar och rop från åskådarna vid Näsforsen. Och så Bodforsarna vid A8 och sedan lugnvattnet.

Efter 40 minuters färd lade man till vid Råbäcken. Skepparen tackade särskilt maskinisten, som hela tiden stått nere vid maskinen. Denna post var verkligen inte eftersökt. Men till slut anmälde sig en oförskräckt man, Gustaf Olofsson från Heden. Han hade inte förut skött en fartygspanna men däremot lokomobiler.

Detta var 1932. Året därpå slutade Fritiof Lindström med forsfärden. Han hade sedan många förtroendeuppdrag, sysslade med idrott m.m. Han höll sig också i form med långa cykelturer. Under en sådan förolyckades han år 1969, påkörd av en bilist.

Arnold Lagerfjärd

Litteratur

Ruben Nordsten: Överluleå socken och dess utveckling. Boden 1947.

Norrbottens-Kuriren 1926-05-25, 1932-08-19, 1966-09-24, 1974-07-25 och 1992-09-05.

Norrländska Socialdemokraten 1962-01-02, 1983-11-08 och 1983-11-09.

Stig Lagerfjärd: Ångbåtstrafiken på Luleälv. Luleälvens sista epok som betydande farled. C-uppsats 2000-08-03 vid Luleå Tekniska Universitet.

Ångaren HEDENSFORS,

Kapten B. G. Sätterlund,

afgår från Edefors till Hednoret, med anlöpande af mellanliggande stationer, Tisdagar, Torsdagar och Fredagar kl. 6 f. m. och återvänder från Hednoret till Edefors samma dagar kl. 2 e. m.
Gellivara Aktiebolag.

Ångaren AROS,

Kapten Ernst Furtenbach,

afgår från Luleå till Råbäcken och Grubban Onsdagar och Lördagar kl. 8 f. m. och återvänder samma dagar kl. 2 e. m.

Johan Fritiof Lindströms antavla på sid 14

Johan Fritiof Lindström

Johan Fritiof Lindström f.1892-01-03 Vittjärsv:2 Överluleå (BD) d.1969-06-13 Lulevågen 15 B, Boden Överluleå (BD) Bonde Vittjärsv:2 Överluleå (BD) g.1916-07-15	Nils Johan Lindström f.1856-06-12 Heden:11 Överluleå (BD) d.1932-04-10 Vittjärsv Överluleå (BD) Bonde Vittjärsv:2 Överluleå (BD) —g.1883-04-21	Nils Eric Lindström f.1829-02-14 Heden:15, Luleå socken (BD) d.1894-07-16 Heden:11, Överluleå (BD) Bonde Heden:11, Överluleå (BD) —g.1853-12-31 Maja Brita Andersdotter-Holmström f.1832-08-24 Heden:4, Överluleå (BD) d.1894-11-25 Heden:11, Överluleå (BD) Bondhustru Heden:11, Överluleå (B	Andreas Andersson-Lindström f.1784-02-18 Vittjärsv:4, Luleå socken (B) d.1843-10-18 Heden:15, Överluleå (BD) —g.1829-11-15 Brita Magdlena Eriksdotter f.1803-11-12 Avan:13, Nederluleå (BD) d.1882-06-01 Överång, Överluleå (BD) Anders Holmström f.1798-08-16 Unbyn:10, Luleå socken (B) d.1851-12-28 Heden:4, Överluleå (BD) —g.1825-08-07 Stina Cajsa Pehrdsdotter f.1806 Avan:2, Luleå socken (BD) d.1854-03-17 Heden:4, Överluleå (BD)
Åke Torbjörn Lindström f.1924-10-26 Vittjärsv Överluleå (BD) d.2005-08-08 Skytteholmsvågen 45 Solna (AB)	Eugenia Lovisa Wallström f.1858-02-22 Boden Överluleå (BD) d.1947-02-14 Boden Överluleå (BD) Boden Överluleå (BD)	Okänd f. d. —g. Johanna Ersdotter-Lundström f.1839-08-01 Boden:11, Överluleå (BD) d.1929-10-29 Boden, Överluleå (BD) Sömmerska Boden, Överluleå (BD)	Eric Pehrsson-Lundström f.1803-05-05 Boden, Luleå socken (BD) d.1874-07-09 Boden, Överluleå (BD) —g.1829-10-18 Johanna Andersdotter-Lundmark f.1804-06-05 d.1849-08-09 Boden:8, Överluleå (BD)
Ebba Petrovia Pedersson f.1881-05-29 Vittjärsv:2 Överluleå (BD) d.1954-10-03 Lulevågen 15 B, Boden Överluleå (BD) Småskollårarinna Vittjärsv:2 Överluleå (BD) g.1916-07-15	Petrowitz Abel Pedersson f.1854-01-02 Vittjärsv:2 Överluleå (BD) d.1893-05-31 Vittjärsv:2 Överluleå (BD) Bonde Vittjärsv:2 Överluleå (BD) —g.1877-09-12 Anna Eugenia Nyberg f.1854-10-26 Vittjärsv:1 Överluleå (BD) d.1931-01-28 Vittjärsv Överluleå (BD) Bondhustru Vittjärsv:2 Överluleå (BD)	Petter Nilsson f.1812-06-21 Vittjärsv:3, Luleå socken (BD) d.1900-03-04 Vittjärsv:2, Överluleå (BD) Riksdagsman, sågverksågare, bonde —g.1848-02-17 Anna Christina Pehrdsdotter f.1810-11-12 Harads:2, Luleå socken (BD) d.1864-09-19 Vittjärsv:2, Överluleå (BD) Bondhustru Vittjärsv:2, Överluleå (B Lars Nyberg f.1814-05-07 Vittjärsv:1, Luleå socken (BD) d.1881-09-24 Vittjärsv:1, Överluleå (BD) Bonde Vittjärsv:1, Överluleå (BD) —g.1845-04-17 Anna Greta Isaksdotter f.1822-02-18 Unbyn:10, Luleå socken (BD) d.1912-05-23 Vittjärsv:1, Överluleå (BD) Bondhustru Vittjärsv:1, Överluleå (B	Nils Larsson f.1750-09-10 Vittjärsv:4, Luleå socken (B) d.1832-02-28 Vittjärsv:3, Överluleå (BD) —g.1805-04-07 Anna Catharina Nilsson f.1777-08-26 Rutvik:13, Luleå socken (B) d.1862-09-26 Vittjärsv:3, Överluleå (BD) Petter Ersson f.1772-11-21 Harads:2, Luleå socken (BD) d.1833-09-23 Harads:2, Överluleå (BD) —g.1806-11-29 Margaretha Catharina Hansdotter f.1784-01-18 Heden:15, Luleå socken (B) d.1870-08-27 Heden:15, Överluleå (BD) Lars Isaksson f.1771-03-15 Vittjärsv:1, Luleå socken (B) d.1847-10-04 Vittjärsv:1, Överluleå (BD) —g.1809-03-05 Magdalena Hansdotter f.1784-07-21 Svartlå:1, Luleå socken (BD) d.1854-06-14 Vittjärsv:1, Överluleå (BD) Isak Johansson f.1793-11-12 Sunderbyn:27, Luleå socken d.1857-08-10 Unbyn:10, Överluleå (BD) —g.1821-12-09 Lisa Greta Larsdotter f.1799-11-23 Unbyn:11, Luleå socken (B) d.1887-05-02 Unbyn:10, Överluleå (BD)

Nya medlemmar

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna i föreningen

				medl.nr.
Berit Andersson	Vargvägen 13	961 68 Boden	0921 - 163 58	798
Viveca Dahlin	Bondevägen 7	961 39 Boden	0921 - 196 16	799
Gunborg Dalman	Dalbacka gård	961 97 Gunnarsbyn	0924 - 213 70	800
Dan Larsson	Strömskatan 5	961 93 Boden	070 - 355 21 12	801
Ulla-Britt Vestin	Kvartsvägen 8	961 46 Boden	0921 - 652 09	802
Ulrica Jonsson	Heimdalsgatan 7	961 33 Boden	0921 - 156 12	803
Inga-Britt Larsson	Hermelinsgatan 37	961 33 Boden	0921 - 151 09	804
Lars Sundling	Grangatan 13	961 37 Boden	0921 - 190 03	805
Gunnar Granström	Välvägen 10	961 42 Boden	0921 - 108 92	806
Gudrun Baudin Rodling	Svartbyvägen 28 A	961 37 Boden	0921 - 527 48	807
Christina Lindqvist	Härsviksbacken 3	134 65 Ingarö	08 - 571 44 980	808
Tommy Stenberg	Soldatgatan 24	961 76 Boden	0921 - 630 88	809
Ingrid Carlström	Bagaregränd 7	961 76 Boden	0921 - 175 25	810
Roger Häggström	Ale Byaväg 149	975 91 Luleå	0920 - 810 60	811
Sigbritt Eriksson	Havrevägen 5	961 42 Boden	0921 - 502 22	812
Eva Sundesson	Ubbyn 305	961 91 Boden	0921 - 34 00 97	813
samt "nygamla" medlemmen				
Birgitta Nygård	Hjortvägen 47 I	194 79 Upplands Väsby	08 - 58 081 409	585

Adressändringar

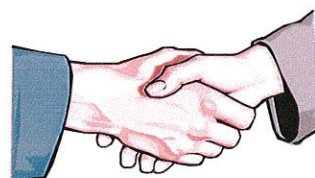
Leif Nordenstorm	Bellmansgatan 42	754 26 Uppsala	018 - 24 43 01	188
Fritz Larsson	Karpgatan 11	133 41 Saltsjöbaden	08 - 501 54 515	993
Elsa Engström	Gamla Byavägen 19	961 97 Gunnarsbyn	0924 - 211 71	516
Berith Jonsson	Gammelbyvägen 35	961 42 Boden	070 - 340 78 94	584



BÖFF

gratulerar dessa medlemmar
som fyllt jämna år under det
fjärde kvartalet år 2009

Bengt Arvidsson	Örebro
Eivor Lind	Boden
Gunbritt Brunnström	Boden
Hanna Lagerfjärd	Boden
Margareta Ekman	Boden
Stina Karlsson	Gammelstad
1:a kvartalet 2009	
Ulrica Jonsson	Boden
3:e kvartalet 2009	
Margareta Eliasson	Boden



TACK

Ett varmt tack från BÖFF:s styrelse för alla de
gävor och bidrag vi fått:

Anita Sjöqvist	Boden
Anna Wedén	Boden
Björn Fredriksson	Boden
Eivon Renberg	Boden
Laila Lundgren	Boden
Carina Schylander	Boden
Lars Berg	Boden
Ragnhild Rönnbäck	Luleå
Torbjörn Henriksson	Boden
Bodens Stadsbibliotek	Boden

samt till de som gett bidrag i Internet/mikrokort-
sparbössan.

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning
retur med den nya adressen till:

B Föreningsbrev



Boden-ANAN
Idrottsgatn 2 D
961 64 Boden

KONTORSBOLAGET

Henry Eriksson

Buddbyvägen 70

961 42 Boden

tel och fax: 0921-600 54

mobil: 070-67 66 500

email: kontorsbolaget@hotmail.com

www.kontorsbolaget.se

Vi säljer och servar:

Datorer, skrivare

Faxar, Kopiatorer

Kaffeautomater

Skrivmaskiner

Kassaregister m.m.

BÖFF-medlemmar

har 15 % på:

Bläckpatroner

Lasertoner

Papper

